

B
2920.

Aabits.

Hind 10 kop.

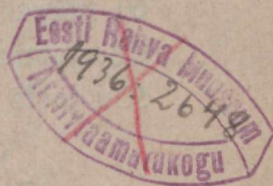
Teaduse kirjastus Tallinnas

W. Ehrenpreis'i trükk.

B 2920

Ulabits

kõige uuema ja kergema õpetiisi järele.

EN VETA
Kirjandusmuuseumi
Arhiiviraamatukogu

45688

Tallinnas, 1914.

W. Ehrenpreis'i trükk, Tallinnas.

Wanemate sõna.

Laps ole ikka õiglane
Ja ela laitmata,
Et wanemate nimele
Sa häbiks kord ei saa!

Laps, ära iial uneta
Su suguvõsa meelt,
Kes kurja kawalusega
Ei kannud wale keelt!

Rui armsaks jääb sull' aus wiis,
Ei pööra õigest teest,
Weekannu juures laulad siis,
Rui jooks kuldpeetri seest.

Siis teewad wikat, sirbiga
Su käes kärmest tööd,
Su kulmu katwad rahuga
Ja õndsast waitjed ööd.

Jääb wanemate manitsus
Sull' armsaks hauani,
Ei lahkuda wõi õnnistus
Su majast millalgi.

Siis lapse lapsed nutawad
Su kalmul pisaraid,
Ja suwelilled lõhnawad
Su tolmust tõusewad.

Fr. Kuhlbars.

1.

a) Suured ja väikesed trükitähed:

A a B b D d E e G g H h I i
 J j K k L l M m N n O o P p R r
 S s T t U u W w Ä ä Ö ö Ü ü

b) Suured ja väikesed kirjatähed:

Aa Bb Ddd Ee Gg
 Hh Ii Jj Kk Ll
 Mm Nn Oo Pp Rr
 Ss Tt Uu Ww Ää
 Öö Üü

2.

Ü ü Ö ö Ü ü Ä Ä Ö Ö Ü Ü
 ä ä ö ö ü ü ä ä ö ö ü ü

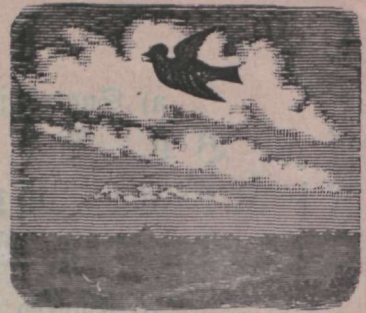
mägi
mägi

pähel
pähel

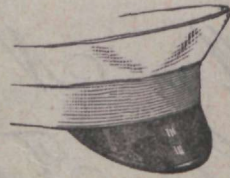
käpp
käpp

lõoke
lõoke

ööpik
ööpik

müts
müts

jõgi
jõgi

Munamägi on kõige kõrgem mägi Eestimaaal. Üks nael pähtlaid maksab kakskümmend kopikat. Karul on neli käppa. Lõo lõõrib kõrgel hommikust õhtuni. Ööpik laulab mõnikord öö läbi. Mütsi töö maksis üle rubla. Riia linn seisab Düüna jõe peal. „Roit ja Amarit“ on hästi ilus muinaslugu. Öpi tööd tegema, see toob elus kasu. Õhtul ja öösel näeme meie tähti, aga päikese paistel mitte,

sest selle sära on liig suur. Kütt lasub püssiga põldpüüd. Jänes hüppab hirmu pärast ja teeb kentsakaid jälgi. Piritajõgi jookseb Tallinna lähedal merde. Tartu on nägus linn; ta asub Emajõe kallastel.

3.

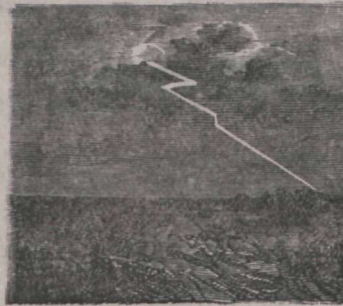
wäraw

wäraw

wähid

wähid

w W

wält

*wält**w W*

Pane wäraw hästi lukku, siis wargad ei pääse läbi. Wähid elawad meredes ja jõgedes. Neid püüakse, süüakse ja müüakse. Täna on kange kõueilm: wälku heidab ja müristab ühtelugu; eila kostis kõmin ainult kaugegelt kõrwu. Tee tööd töö ajal, aja juttu jutu ajal. Wara tööle, hilja woodi, nõnda rikkus tuppa toodi. Wikerkaar on seitsmewärviline. Wihma sajab nagu oa warrest. Wenemaa on meie isamaa, aga Eestimaa — meie kodumaa. Nüüd on aabits läbi: kõit tähed tunnen.

4.

b d g h

B D G H

*b d g h**B D G H*

Berlin on Saksamaa pealinn. Jeesus sündis Betlemas Juudamaal. Bremen ja Hamburg on kuulsad kaubalinnad Saksamaal. Helsingi on Soomemaa pealinn. Greekamaa on meiteft palju kaugemal kui Daanimaa. Gatshina linnas on tore keiserlik loss. Belgia kuningriik on Baltimereft kaunis kaugel. Hiinlased on Aafrias, aga hiidlased — Hiiumaal ehk Hiüsaares. Hans ja Gustas on meeste nimed. Minu ema nimi on Betti. Dresdenis, Sakseni pealinnas, on kuulus piltide gallerei. Meie elame Baltimaal.

5.

ahel

ahel

a-hel

a-hel

a h e l

a h e l

Ahel ehk tetta ei aita siin midagi, sest ankur on lahti; pane abju puid; ahi seisab murgas; tuule tuhina fange, puhub heinad laiali; oota, ma puhun haige koha peale, ehk see aitab ka; ei ja jah, ma keelan sulle, tuhat rubla kingin sulle.

rohi

Mine too lehmale rohtu; rohi on roheline; niida rohi koha maha ja pane aia taha hunkusse; sellest rohust tehtakse ka arstirohtu; tohter kirjutas haigele rohtu ja see rohi oli hea.

rihm

Rihm on nahast, aga pannal. — plekist; isa ostis mulle uue rihma, see maksis hulga raha.

6.

rangid
ran-gid
rangid

rangid
ran-gid
rangid

Rangid on seal, kus regi; toa taga roomas tigu; iga laps tuli raamatuga kooli; minuga ei tulnud keegi, sest kellegil polnud aega; see lugu on kena, aga liiga pikk; kana pugu ei paisu mitte sugu, anna talle peoga tangu; too mulle nuga, ma teen pulga ja panen tugiks otsa alla.

7.

p r s t
P R S T

p r s t
P R S T

Punane pliiats on ilus asi. Riikas mees ei meeldi meile. Soojad riided on kallid osta. Tammepuu maksab palju. Teenistust on raske leida. Lapsed ei riidle ilmaski. Pane ennast ruttu riidesse. Kas sa tuled ka jalutama? Keiser elab Peterburis. Peterburi on pealinn. Riia ja Tallinn on suured kaubalinnad. Tartu on kuulus koolide poolest. Kuresaare linn asub Saaremaal. Peeter, Ruudu, Siim ja Tiit on inimeste nimed.

8.

fitikas
fi-ti-fas
fitikas

fitikas
fi-ti-fas
fitikas

fitikas sirišeb; kui ilm soe, siis on fitikaid palju; mis ja, fitikas, sirišed; piške poišs pirišeb; poišs otšib metsas seeni; kass jooššis teiše talusse; kiišu tuli koju; meie majasse tulid mustlased; iša ostis mulle linnast muinasjuttude raamatu.

9.

raamat
raa-mat
raamat

raamat
raa-mat
raamat

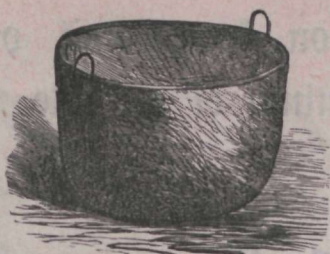
kena raamat; minu raamat on kena; meil on palju raamatuid; need raamatud on riituli peal; teie loete ikka, kui ma teile tulen; pane raamat kappi ja tule minu juurde

10.

pada

pa=da

pa da

pada

pa-da

pa da

pada on katel ja katel on pada; tee tuli paja
alla; too pada tuppä; ema keedab leent; pott
feeb tule peal; keeda meile kartulaid

11.

taba;

ta=ba

ta ba

taba

ta-ba

ta ba

taba, tuba, tibu; taba on ju ka luff; teie
tuba on fena; anna tibule leiba; tibu tiib
on kattki; too mulle leiba ja kala; mina teen
temale uue toa; tuul tuleb ja teeb tolmu

12.

lill

lill

lill, lillse, lillseene
 fena lill, lill on fena, meil on neli lisse,
 minul ei ole lisse

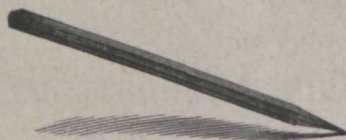
13.

a	e	i	o	u	a	e	i	o	u
A	E	I	O	U	A	E	I	O	U
j	k	l	m	n	j	k	l	m	n
J	K	L	M	N	J	K	L	M	N

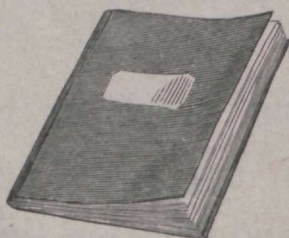
Meie maja on fena. Kana mune meil ei ole. Linnu nina on noff. Minu nimi on Juku. Meiu nimi on Juula. Anni ei laula. Emmi ka ei laula. Emal ei ole lisse. Ilm on fena. Onu maja ei ole fena. Uni. Lisse ilu. Linnu uni. Linna maja.

14.

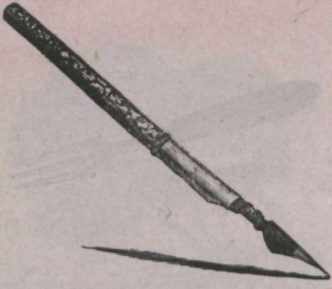
a) Koolilapsje asjad:

pliiats

ehwt, ehk kirjutamise-raamat

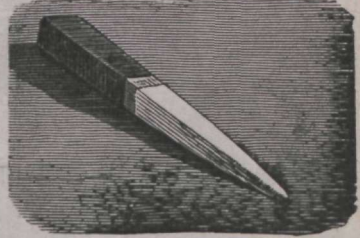
fulg

joonelaud, ehk liineal

tindipott.

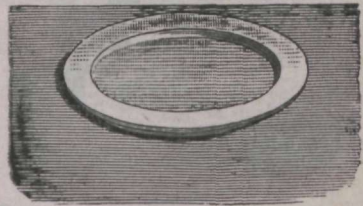

kriit

b) Söögi-riistad-nõud:

tafs

talbreš

theekann

lauamuga

lusikas

kahvel ehk hark

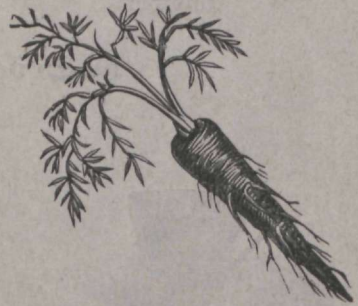

kauß ehk waagen

d) **Reeduwiljad.**

fibul

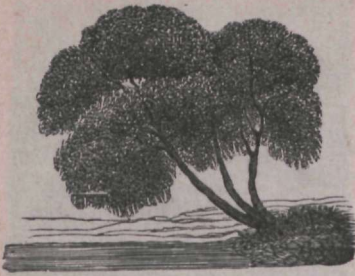
porgand

e) **Bund.**

kast

Üts kast meil kaswis dues,
Zust maja ufse ees,
See oli lapsedölwes
Mu armsam seltfimeeß
Ea andis wilu, warju,
Ea mahl mind kosutas,
Ea kohnin sagedaste
Mu südant lahutas.

paju

Tuleb kena kewade,
 Siis teen kobe omale
 Pajupilli toreda,
 Mängin: tu-di-lu-di-la!
 Läheb lahti paju koor, —
 Warsti lastel walmis koor:
 Rõigil pikad wiled suus,
 Tututawad kaasikus.

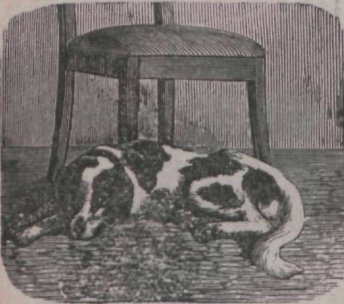
g) Koduloomad:

õuekoer

kaasfid

toakoer

lehm

h) Wetselajad:

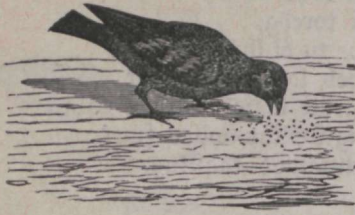

lõwi

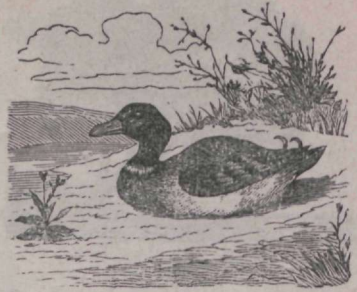

karu

i) **Sinnud.**

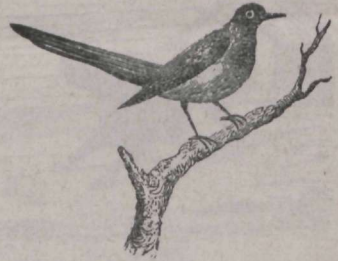
tui

part

wares

harakas

k) **Maja asjad:**

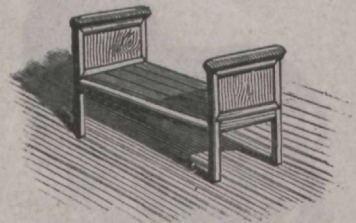
tool

laelamp

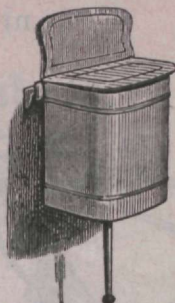
laud

woodi

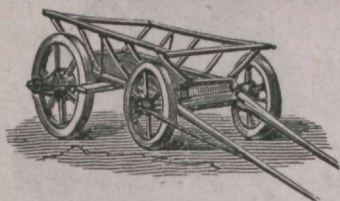

riiete-lapi

pesundü

l) **Sõiduriistad:**

wanker

saan

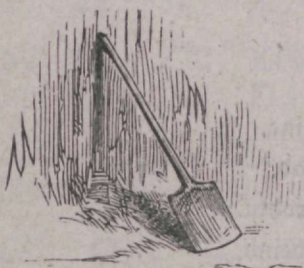
m) **Tööriistad:**

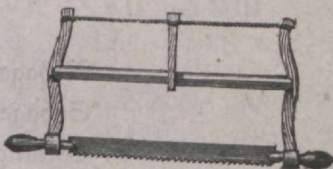
firves

naaskel

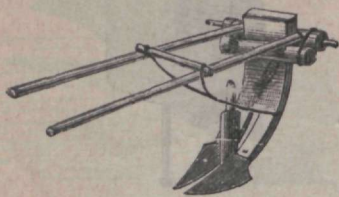

labidas

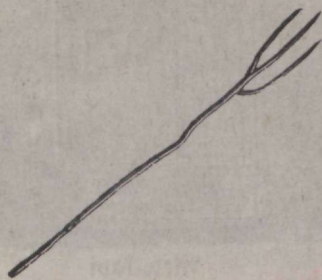

saag

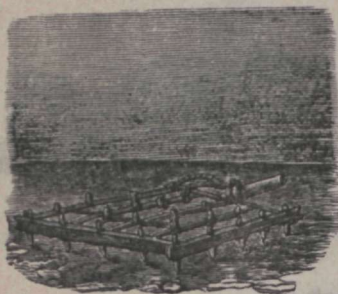
n) Põllutöö-riistad :

sahk

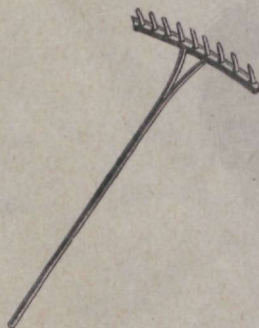
hang

äke

wikat

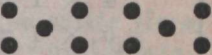

reha

Rehaga riisutakse heina.
Sahaga küntakse maad,
Wikatiga niidetakse rohku.
Hanguga tõstetakse heinu.
Äkkega äestatakse põldu.

25.

Arvud ja numbrid.

					
1	2	3	4	5	6
üks	kaks	kolm	neli	viis	kuus
					
7	8	9	10		
seitse	kahetja	ühetja	kümme		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100 (jada)
200, 300, 400, 500, 600, 700, 800, 900, 1000 (tuhat).									

Radina ehk Rõõma numbrid.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
1	2 ⁿ	3 ⁿ	4	5	6	7	8	9	10
XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	
11	12	13	14	15	16	17	18	19	
XX	XXX	XL	L	LX	LXX	LXXX	XC	C	
20	30	40	50	60	70	80	90	100	
CC	CCC	CD	D	DC	DCC	DCCC	CM	M	
200	300	400	500	600	700	800	900	1000	

Üks kord üks.

$1 \times 1 = 1^*$	$1 \times 2 = 2$	$1 \times 3 = 3$
$2 \times 1 = 2^*$	$2 \times 2 = 4$	$2 \times 3 = 6$
$3 \times 1 = 3$	$3 \times 2 = 6$	$3 \times 3 = 9$
$4 \times 1 = 4$	$4 \times 2 = 8$	$4 \times 3 = 12$
$5 \times 1 = 5$	$5 \times 2 = 10$	$5 \times 3 = 15$
$6 \times 1 = 6$	$6 \times 2 = 12$	$6 \times 3 = 18$
$7 \times 1 = 7$	$7 \times 2 = 14$	$7 \times 3 = 21$
$8 \times 1 = 8$	$8 \times 2 = 16$	$8 \times 3 = 24$
$9 \times 1 = 9$	$9 \times 2 = 18$	$9 \times 3 = 27$
$10 \times 1 = 10$	$10 \times 2 = 20$	$10 \times 3 = 30$

$1 \times 4 = 4$	$1 \times 5 = 5$	$1 \times 6 = 6$
$2 \times 4 = 8$	$2 \times 5 = 10$	$2 \times 6 = 12$
$3 \times 4 = 12$	$3 \times 5 = 15$	$3 \times 6 = 18$
$4 \times 4 = 16$	$4 \times 5 = 20$	$4 \times 6 = 24$
$5 \times 4 = 20$	$5 \times 5 = 25$	$5 \times 6 = 30$
$6 \times 4 = 24$	$6 \times 5 = 30$	$6 \times 6 = 36$
$7 \times 4 = 28$	$7 \times 5 = 35$	$7 \times 6 = 42$
$8 \times 4 = 32$	$8 \times 5 = 40$	$8 \times 6 = 48$
$9 \times 4 = 36$	$9 \times 5 = 45$	$9 \times 6 = 54$
$10 \times 4 = 40$	$10 \times 5 = 50$	$10 \times 6 = 60$

$1 \times 7 = 7$	$1 \times 8 = 8$	$1 \times 9 = 9$
$2 \times 7 = 14$	$2 \times 8 = 16$	$2 \times 9 = 18$
$3 \times 7 = 21$	$3 \times 8 = 24$	$3 \times 9 = 27$
$4 \times 7 = 28$	$4 \times 8 = 32$	$4 \times 9 = 36$
$5 \times 7 = 35$	$5 \times 8 = 40$	$5 \times 9 = 45$
$6 \times 7 = 42$	$6 \times 8 = 48$	$6 \times 9 = 54$
$7 \times 7 = 49$	$7 \times 8 = 56$	$7 \times 9 = 63$
$8 \times 7 = 56$	$8 \times 8 = 64$	$8 \times 9 = 72$
$9 \times 7 = 63$	$9 \times 8 = 72$	$9 \times 9 = 81$
$10 \times 7 = 70$	$10 \times 8 = 80$	$10 \times 9 = 90$

$$10 \times 10 = 100, \quad 10 \times 100 = 1000.$$

*) See: üks kord üks on üks, kaks kord üks on kaks.

Jumala künne kästu.

Esimene käst.

Mina olen Issand sinu Jumal. Sul ei pea mitte teisi jumalaid olema minu kõrvas.

Mis see on?

Meie peame Jumalat üle kõige asjade kartma, armastama ja tema peale lootma.

Teine käst.

Sina ei pea Issanda oma Jumala nime mitte ilma asjata suhu võtma; sest Issand ei jäta seda nuhtlemata, kes tema nime kurjaste prungib.]

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie tema nime juures mitte ei nea, ei wannu, ei lausu, ei waleta ega peta; waid et meie seda kõige häda sees appi hüüame, palume, kiidame ja täname.

Kolmas käst.

Sina pead pühapäewa pühitsema.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie jutlust ja Jumala sõna ei põlga; waid et meie seda pühaks peame, heal meelel kuuleme ja õpime.]

Neljäs käst.

Sina pead oma isa ja oma ema austama, et sinu käsi hästi täib ja sina kuu elad maa peal.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma wana-
nemaid ja i'andaid ei põlga ega wihasta; waid et meie neid au sees peame, neid teenime, nende sõna kuuleme, neid armsaks ja kalliks peame.

Wies käst.

Sina ei pea mitte tapma.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma li-
gemise ihule ühtegi kahju ega kurja ei tee; waid et meie teda aitame ja temale head teeme kõiges ihu hädas.

Kuues käst.]

Sina ei pea mitte abielu rikkuma.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie lastmaste ja puhtaste elame kõnedes ja tegudes; ja et igauks peab oma abi-
kaasat armastama ja austama.

Seitsmes käsk.

Sina ei pea mitte warastama.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise raha ehk wara ei wõta, ei kawala kauba ega petise tööga eneste poole ei kisu; waid et meie tema wara ja peatoidust aitame kaswatada ja hoida.

Kaheljas käsk.

Sina ei pea mitte ülekohut tunnistama oma ligemise wastu.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise peale mitte kawalaste ei waleta, teda mitte ära ei anna, keelt ei pekka ega kurje kõnesid tema peale ei tõsta; waid et meie tema eest koostame, kõik head temast kõneleme, ja kõik asjad heaks kääname.

Üheksas käsk.

Sina ei pea mitte himustama oma ligemise koda.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise pärandust ehk koda kawalusega ei püüa ega õiguse nimel eneste poole ei kisu; waid et meie teda aitame, et tema seda enesjel wõiks pidada.

Rümnes käsk.

Sina ei pea mitte himustama oma ligemise naist, sulast, ümmardajat, weiseid ega münd, mis tema päralt on.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise naist, peret ega weiseid ära ei awatle ega wägise ei wõta; waid et meie neid manitseme, et nemad paigale jääwad ja teewad, mis nende kohus on.

Mis ütleb nüüd Sumal kõigist neist käskudest?

Tema ütleb nõnda: Mina Jõsand, sinu Jumal, olen püha wihaga Jumal, kes wanemate patu nuhtleb laste kätte kolmandast ja neljandast põlwest saadik, nende kätte, kes mind wihkawad; aga neile, kes mind armastawad ja minu käsud peawad, teen mina head tuhandest põlwest saadik.

Mis see on?

Jumal ahwardab nuhelda kõiki, kes neist käskudest üle astuwad; sellepärast peame meie tema wiha kartma ja ei mitte nende käskude wastu tegema; aga tema töötab armu ja kõik head kõigile, kes need käsud peawad; sellepärast peame meie teda ka armastama, tema peale lootma ja hea meelega tema käsku mööda tegema.

